

මුළු පාරිභෝගික ආරක්ෂණ රාමුව සහ එහි ඉරිර ගෙන

භාෂැන්වීම

ජනකාවටේ මූල්‍ය සාක්ෂරතා මට්ටම මෙන්ම මෙන්ම මූල්‍ය පාරිභෝගික ආරක්ෂණ රාමුවල ශක්තිමත්හාවය, රටක තිරසාර සංවර්ධනයේ මූලික සංරච්ඡකය්ටු මූල්‍ය අන්තර්ගතහාවය නිර්ණය කරන්නාවූ මූලික අංග දෙක වේ. තාක්ෂණයේ අඛණ්ඩ දියුණුව, මූල්‍ය සේවාවන් වල සංකීර්ණහාවය ඉහළ යැම් සහ වෙළඳපොල සහායිකරුවන් අතර තරගකාරීත්වය තීවුම් හේතුවෙන් මූල්‍ය අංගයේ නියාමකයින්හාට පාරිභෝගිකයන්ගේ දැනුවත්හාවය සහ පාරිභෝගික ආරක්ෂණ රාමුවේ ප්‍රමාණවත්බව කෙරෙහි වඩාත් ඉහළ අවධානයක් යොමු කිරීමට සිදුවේ ඇත. අප විසින් අන්දව ගෙවීය ආරකිං අරුවුදයේදී, අනෙකුත් කරුණු අතර මෙම වැදගත් ක්ෂේත්‍රයේ පැවති අඩුපාඩු ද මාව හෙලිදරවු කරන ලදී. එහිදී, අරුවුදයක්ද මූල්‍ය පදනම් යේ ස්ථායිකාවය තහවුරු කිරීම සඳහා අත්‍යවශ්‍ය සංරච්ඡකක් වන මහජන විශ්වාසය පවත්වා ගැනීම සඳහා ගක්තිමත් පාරිභෝගික ආරක්ෂණ රාමුවක අවශ්‍යතාවය හොඳින් පිළිසිංහු විය. වෙනත් අපුරින් ගත් කළ, ගක්තිමත් මූල්‍ය ආරක්ෂණ රාමුවක් මගින් වඩාත් එලදායී ලෙස සහ අප්‍රමාදව පාරිභෝගික ආරක්ෂාව සම්බන්ධ ගැවෙම අලේක්ඡා කිරීම, හඳුනාගැනීම සහ නිරාකරණය කිරීම සඳහා ඉඩ සෙලස් තහවුරු පදනම් මූල්‍ය පදනම් යේ ස්ථායිකාවය සම්බන්ධයෙන් බලපානු ලබන ගැවෙම ද අවම කරනු ලබන බව පොදුවේ පිළිගනු ලැබේ.

මෙම සන්දර්ජය තුළ, රටේ මූල්‍ය වෙළඳපොලේ ප්‍රමුඛතම ආයතනය වශයෙන් ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව විසින් රට තුළ මූල්‍ය අන්තර්ගතහාවය සහ මූල්‍ය පාරිභෝගික ආරක්ෂණය ඉහළ නැංවීම්පාඩාමුලික පියවරසහ පරිගුමයන් ගණනාවක් ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවේ නියාමනයට තොට්වන ආයතන සම්බන්ධ කරගනිමින් සිදුකර ඇත. අවස්ථාවාකුවලට ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව විසින් වර්තමාන පාරිභෝගික ආරක්ෂණ රාමුවේ අඩුපාඩුකම් මෙන්ම ලේඛකයේ සෙසු රටවල මෙම අංගයේ ප්‍රවණතාවයන් හඳුනාගෙන සියලු පාර්ශ්වකරුවන් සම්බන්ධ කරගනිමින් පවතින මූල්‍ය පාරිභෝගික ආරක්ෂණ රාමුව ශක්තිමත් කිරීමේ කටයුතු ආරම්භ කරන ලදී.

ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවේ වෙනත් මූල්‍ය පාරිභෝගික ආරක්ෂණ රාමුව

ශ්‍රී ලංකාවේ මූල්‍ය අංගය විවිධ නීති සහ රෙගුලාසි යටතේ විවිධ නියාමන තන්තුවයන්ට හාජ්‍යතාවන විවිධ මට්ටමේ මූල්‍ය සේවා සපයන්නන් පරාසයක් සහිතව ක්‍රියාත්මක වේ. ශ්‍රී ලංකාවේ මූල්‍ය අංගයේ මූල්‍ය වන්කම්වලින් සියලු 70 ක් පමණ ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව විසින් නියාමනය කරනු ලබන ආයතන සතු වන බැවින්, මෙම ආයතන වල පාරිභෝගික ආරක්ෂණය

සම්බන්ධයෙන් මහ බැංකුව විසින් ගනු ලබන නියාමන ක්‍රියාත්මක මගින් මූල්‍ය පාරිභෝගිකයන් සහ රටේ සමස්ථ මූල්‍ය පදනම් යන දෙඅංශයේම යහපැවැත්ත්ම සඳහා කැපී පෙනෙන සහ කළ ප්‍රමාදවත්නා බලපැමක් ඇති කරනු ඇතැයි අපේක්ෂා කෙරේ. පසුගිය වසර ගණනාවක් තුළ, මහ බැංකුවේ නියාමන දෙපාර්තමේන්තු විසින් ඔවුන්ගේ විෂය පරියට අයත් ආයතනවලට අදාළ වන මූල්‍ය පාරිභෝගික ආරක්ෂණ රාමු ශක්තිමත් කිරීම සඳහා ක්‍රියාත්මක ගණනාවක් ගෙන ඇත. තිසුනක් වශයෙන්, ප්‍රථම වරට 2011 අංක 08 දරන බලපත්‍රලාභී බැංකුවල පාරිභෝගිකයන්ට අදාළ ප්‍රයුත්තිය සඳහා වන විධානයන් යටතේ මූල්‍ය පාරිභෝගිකයින් සහ බලපත්‍රලාභී බැංකු අතර යහපත් සඳහාවක් ස්ථාපිත කිරීම අරමුණු කරගනිමින් එම බැංකු විසින් අනුගමනය කළ යුතු ආවාර ධර්ම පදනම් පදනම් යේ හඳුන්වා දෙන ලදී. මෙම විධානවල බැංකු නිමුවුම් සහ සේවා මූල්‍ය පාරිභෝගිකයන් වෙත හඳුන්වාදීම් සහ ප්‍රවර්ධනය කිරීම, බැංකු මට්ටම් ස්ථානයක් සේවාවල නියමයන් සහ කොන්දේසි පිළිබඳ දැනුවත් කිරීම සහ අවබෝධය ප්‍රවර්ධනය කිරීම, බැංකුවල නියෝජනයින්ගෙන් ආරක්ෂාව සැලැසීම සහ විශේෂ අවශ්‍යතාව ඇති මූල්‍ය පාරිභෝගිකයින් සඳහා විශේෂ අවබෝධයක් සහ සැලැක්ලේක් දැක්වීම සම්බන්ධ නියාමන අපේක්ෂාවන් ඇතුළත් වේ. තවද, 2018 අංක 01 දරන මූදල් ව්‍යාපාර පනතේ විධානයන් සහ 2018 අංක 01 දරන ක්ලේඩු මූල්‍යකරණ පනතේ විධානයන් යටතේ බලපත්‍රලාභී මූල්‍ය සමාගම් සහ විශේෂ ක්ලේඩු මූල්‍යකරණ සමාගම්වල මූල්‍ය පාරිභෝගිකයින්ගේ අධික්වාසිකම් සහ ලබාදියාවන් ආරක්ෂා විම තහවුරු කිරීම සඳහා මූල්‍ය පාරිභෝගික ආරක්ෂණ රාමුවක් හඳුන්වාදෙන ලදී. මෙම විධානයන් මගින්, තොරතුරු හෙළිදරව් කිරීම සහ විනිවිදාවය, පාරිභෝගික අධ්‍යාපනය සහ දැනුවත් කිරීම, වගකිවුතු ව්‍යාපාර හැසිරීම, පැමිණිලි හැසිරීම් සහ නිරාකරණය, සමාන සහ සාධාරණ සැලැසීම, සහ පාරිභෝගික දත්ත සහ පොදුගැලීකන්වය ආරක්ෂා කිරීම යන අංශවල මූල්‍ය පාරිභෝගික ආරක්ෂණයට අදාළ අවම ප්‍රමිතින් නියම කර ඇත. තවද, මෙම විධානයන් මගින් ඉතුරුම්, නිය දීම, සහ පාරිභෝගිකයින් හා සම්බන්ධ අනෙකුත් ක්‍රියාකාරකම්වලට අදාළ ගැනුදෙනු ආවරණය කරනු ලබයි. මේ ආකාරයෙන්ම, රජයේ සුරුකුම්පත්වල ප්‍රාථමික අලෙවිකරුවන් විසින්ද 1923 අංක 08 දරන දේශීය හාන්ඩාගාර බැංප්‍රත් ආයුපනත සහ 1937 අංක 07 දරන ලියාපදිංචි ස්කන්ද හා සුරුකුම්පත් ආයුපනත යටතේ 2013 දී නිකුත් කරන ලද පාරිභෝගික ප්‍රයුත්තියට අනුගත විය යුතුය. මෙම ක්‍රියාත්මක තුළින් මූල්‍ය ආයතන සඳහා තම පාරිභෝගිකයින්ගෙන් දැනුවත්හාවයෙන්පුතුවත් තිරණ ගැනීම්සහ විනිවිදා සහ සාධාරණ මූල්‍ය සේවා ලබා ගැනීම තහවුරු කිරීම සඳහා තරමක ගක්තිමත් පදනමක් සකස්කරනු ඇත.

එසේ වූවද, ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවේ ඉහත නියාමන රාමු එකිනෙකට වෙන් වූ ප්‍රවේශයක් සහිත වීම හේතුවෙන් පාරිභෝගික ආරක්ෂණය සම්බන්ධයෙන් නොගැලපීම් සහ සංකීරණතා මතු කර ඇති අතර එය පාරිභෝගික ආරක්ෂණයේ සමස්ථ අරමුණු සාක්ෂාත් කර ගැනීමේදී බාධාවක් වී ඇත. මේ අනුව, සිය නියාමනය යටතේ පවතින ආයතනවලට අදාළ වන මූල්‍ය පාරිභෝගික ආරක්ෂණ රාමුව ශක්තිමත් කිරීම අරමුණු කරගත් ඒකාබද්ධසහවිස්තිරුණමූල්‍යපාරිභෝගික ආරක්ෂණරාමුවක් හඳුන්වා දීමත ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව විසින් ප්‍රතිපත්තිමය තීරණයක් ගන්නා ලදී. මෙහි පළමු පියවර ලෙස, ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවේ මුදල් මණ්ඩලය විසින් ගනු ලැබූ තීරණයකට අනුව, 2020 අගෝස්තු මාසයේදී මූල්‍ය පාරිභෝගික සබඳතා දෙපාර්තමේන්තුව ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවේ වෙනම දෙපාර්තමේන්තුවක් ලෙස ස්ථාපිත කරන ලදී. මේ වන විට මූල්‍ය පාරිභෝගික සබඳතා දෙපාර්තමේන්තුව විසින් එහි මධ්‍ය කාලීන ඉලක්කය ලෙස ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවේ නියාමනයට යටත් ආයතන සඳහා නව විස්තිරුණ මූල්‍ය පාරිභෝගික ආරක්ෂණ රාමුවක් නිකුත් කිරීම සඳහා අවශ්‍ය කටයුතු සිදු කරමින් සිටින අතර දැනට මූල්‍ය පාරිභෝගිකයින් විසින් ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව වෙත මූල්‍ය ආයතන සම්බන්ධයෙන් යොමු කරනු ලබන සියලුම පැමිණිලි සහ දුක්ගැනවිලි ලබා ගැනීම සහ විසුදුම් සඳහා බෙඳා හැරීම සඳහා තනි සම්බන්ධතා ඒකකය ලෙසද කටයුතු කරමින් සිටී.

මූල්‍ය පාරිභෝගික ආරක්ෂණය පිළිබඳ නව රෙගුලාසි

ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව විසින් ජාත්‍යන්තර මූල්‍ය සංස්ථාවේ (International Finance Corporation -IFC) සහ ලේක බැංකුවේ තාක්ෂණික සහාය ඇතිව මුදල් නිති පනතේ 10 වැනි වගන්තිය යටතේ මූල්‍ය පාරිභෝගික ආරක්ෂණය පිළිබඳ රෙගුලාසි නිකුත් කිරීම සඳහා, රෙගුලාසි කෙටුම්පත් කරන ලද අතර එය 2023 මැයි 1 භාගයේදී නිකුත් කිරීමට නියමිත වේ. මෙම රෙගුලාසි කෙටුම්පත් කිරීමේ ක්‍රියාවලියේ පාරදායාභාවය පවත්වා ගැනීම සහ පාර්ශ්වකරුවන්ගේ සහභාගිත්වය සඳහා පහසුකම් සැලැසීම අරමුණු කරගනීම් මෙම කෙටුම්පත මහජන සහ මූල්‍ය ක්ෂේත්‍රයේ තීරික්ෂණ/දුපදේශන සඳහා ඉදිරිපත් කරන ලදී. යෝජිත රෙගුලාසි මගින් දැනට ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව විසින් නියාමනය කරනු ලබන සියලුම ආයතන, එනම් බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකු, බලපත්‍රලාභී විශේෂිත බැංකු, බලපත්‍රලාභී මූල්‍ය සමාගම්, විශේෂිත කළුඛදු මූල්‍යකරණ සමාගම්, මුදල් තැරුවිකරුවන් සහ ගෙවීම් සහ පියවීම් පද්ධතිවල සහභාගිවන්නන් ආවරණය වේ. යෝජිත රෙගුලාසි තුළ දැනට පවතින පාරිභෝගික ආරක්ෂණ මූලධර්ම, නිති මෙන්ම වර්තමාන පරවයන් සහ පාරිභෝගික ආරක්ෂණයට අදාළ ක්ෂේත්‍රවල ඇති විය හැකි උපනතින් ද අන්තර්ගත වේ. මෙම රෙගුලාසි කෙටුම්පත් කිරීමේදී පහත සඳහන් විධානයන්/අංශයන් පිළිබඳව විශේෂ සැලකිල්ලක් යොමු කරන ලදී;

(ආ) බලපත්‍රලාභී බැංකුවල පාරිභෝගික ප්‍රයුජ්‍යීය පිළිබඳ 2011 අංක 08 දින බැංකු පනතේ විධානයන්

(ඇ) බලපත්‍රලාභී මූල්‍ය සමාගම් සහ විශේෂිත කළුඛදු මූල්‍යකරණ සමාගම සඳහා මූල්‍ය පාරිභෝගික ආරක්ෂණ රාමුව පිළිබඳ 2018 අංක 01 දින මුදල් ව්‍යාපාර පනතේ විධානයන් සහ 2018 අංක 01 දින කළුඛදු මූල්‍යකරණ පනතේ විධානයන්.

(ඈ) වෙනත් රටවල භාවිතා වන පාරිභෝගික ආරක්ෂණය පිළිබඳ දියුණු පරිචයන් සහ රෙගුලාසි

(ඉ) මූල්‍ය පාරිභෝගිකයින් මුහුණපාන වන්මත් ගැටුම් සහ ශ්‍රී ලංකාවේ පාරිභෝගික ආරක්ෂණ ක්‍රියාකාරකම් සම්බන්ධයෙන් මහ බැංකුව විසින් හඳුනාගෙන ඇති අඩුපුදුවුමකම්/ ප්‍රවණතා.

එම අනුව, මෙම කෙටුම්පත් කරන ලද රෙගුලාසිවල, ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව විසින් නියාමනය කරනු ලබන ආයතනවල එලදායී පාරිභෝගික ආරක්ෂණ රාමුවක් සඳහා අවශ්‍ය වන පහත සඳහන් ප්‍රධාන අංශ ඇතුළත් වන අතර, මෙම රෙගුලාසි ක්‍රියාත්මක කිරීමට සහ මෙම ආයතන සම්පව අධික්ෂණය කිරීමට ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව වෙත අවශ්‍ය නියාමන බලතල ද මෙයින් ලබා දී ඇත.

(ආ) ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවේ බලතල, අධික්ෂණ ක්‍රියාමාරු සහ මූල්‍ය සේවා සපයන්නන්ගේ පාලන ක්‍රියාදාමයන්

(ඇ) තොරතුරු අනාවරණය, විනිවිද්‍යාවය සහ ප්‍රවේශනාවය සම්බන්ධ තීයාපරිපාලි

(ඈ) වගකීම් සහගත ව්‍යාපාරික හැසිරීම, පැමිණිලි හැසිරීම් සහ විසුදුම් යාන්ත්‍රණය

(ඉ) තරගකාරී පරිසරය සහ පාරිභෝගිකයාගේ වන්මත්ම සහ තොරතුරු ආරක්ෂණය

(ඍ) පාරිභෝගිකයින් සඳහා සාධාරණ හා සමාන සැලකීම, මූල්‍ය අධ්‍යාපනය සහ දැනුවත්හාවය

මෙම රෙගුලාසි මගින් පාරිභෝගික ආරක්ෂාව සහ වෙළදපොල හැසිරීම එලදායී ලෙස අධික්ෂණය කිරීමට ඉඩ සලසුම් ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවේ නියාමනයට යටත්වන ආයතනවල පොත්, වාර්තා, හිඹුම්, ලේඛන, තොරතුරු සහ අනෙකුත් අධික්ෂණ ක්‍රියාකාරකම් පරීක්ෂා කිරීමට ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව වෙත විශේෂ බලතල ලබාදෙනු ඇත. තවද, මෙම යෝජිත රෙගුලාසි මගින් ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවේ නියාමනයට යටත්වන ආයතනවල වෙළදපොල හැසිරීම අධික්ෂණය සඳහාද මූල්‍ය පාරිභෝගිකයින්ට, වෙළදපොලට සහ මූල්‍ය පද්ධතියට බලපාන වෙළදපොල විෂමාවාර සම්බන්ධයෙන් ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවේ මුදල් මණ්ඩලය විය නියාමන

ක්‍රියාමාර්ග ගැනීමට ඇති නැතියාව බලාත්මක කිරීම සඳහාද අවශ්‍ය පදනම සකසා දෙනු ලබයි. තවද, මෙම රෙගුලාසි මගින් මූල්‍ය ආයතන සහ ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව මගින් ක්‍රියාත්මක කරන ද්‍රව්‍යීකරණ පැමිණිලි හැසිරවීමේ ක්‍රියාපටිපටිය විධීමත් කරනු ඇති අතර මූල්‍ය පාරිභෝගිකයින් විසින් ඉදිරිපත් කරනු ලබන වලංගු පැමිණිලි සඳහා නෙතෙකි ක්‍රියාමාර්ග වලින් බැහැර බෙරුම්කරණයක් ලෙස මූල්‍ය ආයතන ක්‍රියාත්මක කිරීමට බැඳී සිටින තීරණ ලබාදීම සඳහා ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව වෙත බලය ලබාදීමට නියමිතය. සමස්තයක් වශයෙන්, මෙම රෙගුලාසි මගින් විශේෂයෙන්ම 2011 අංක 08 දරන බැංකු පනතේ විධානයන්, 2018 අංක 01 දරන මුදල් ව්‍යාපාර පනතේ විධානයන් සහ 2018 අංක 01 දරන කළුඩා මූල්‍යකරණ පනතේ විධානයන් යටතේ ස්ථාපනය කර ඇති ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවේ වන්මත් මූල්‍ය පාරිභෝගික ආරක්ෂණ රාමු, ජාතාත්තර සම්මතයන්ට අනුකූලව ගක්තිමත් කරනු ඇත. තවද, මූල්‍ය පාරිභෝගිකයින්ගේ විශ්වාසය තහවුරු කරමින් ශ්‍රී ලංකාව තුළ විශ්වාසනීය සහ ස්ථාපි මූල්‍ය පද්ධතියක් ගොඩනැගීම උදෙසා පහසුකම් සලසනු වස් ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව විසින් සිදුකරන

වෙළඳපොල හැසිරීම අධික්ෂණය සඳහා අවශ්‍ය පදනමද මෙමගින් ස්ථාපිත කරනු ඇත.

අනියෝග සහ මුද්‍රිත ගමන

ප්‍රමාණය, විෂය පථය, මූල්‍ය තීමැවුම සහ සේවා සහ පාරිභෝගික කාණ්ඩයන් යන අංශයන්ගේ විශාල වෙනස්කම් පරාජයක් සහිත විවිධ මූල්‍ය සේවා සපයන්නන් වෙනුවෙන් ඒකාබ්ද මූල්‍ය පාරිභෝගික ආරක්ෂණ රාමුවක් ක්‍රියාත්මක කිරීම එම මූල්‍ය ආයතනවලට මෙන්ම ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවට ද හාරුදර කාර්යයක් වේ. විශාල මූල්‍ය ආයතන බොහෝමයක් විසින් දැනටමත් ඔවුන්ගේ ව්‍යාපාර මෙහෙයුම් සහ පරිවයන් නව රෙගුලාසි මගින් අපේක්ෂිත ප්‍රමිතින්ට අනුකූලව සිදු කරනු ලැබේ. කෙසේ වුවද, නව රෙගුලාසිවලට අනුකූල වීම සඳහා තමන්ගේ පවතින ප්‍රතිපත්ති, ක්‍රියා පටිපාටි, මෙහෙයුම්, සම්පත් සහ යටිතල පහසුකම් පද්ධති සඳහා සැලකිය යුතු වෙනස්කම් සිදු කළයුතු ආයතන බොහෝමයක් පවතින අතර එවැනි ආයතන මෙම රෙගුලාසි ක්‍රියාත්මක කිරීම සඳහා ලබාදෙනු ලබන සංක්‍රාන්ති කාලයීමාව තුළ අදාළ රෙගුලාසිවලට අනුගත වනු ඇතැයි අපේක්ෂා කෙරේ.